

Sygn. akt III AUa 2358/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 listopada 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący - Sędzia: SA Małgorzata Micorek-Wagner

Sędziowie: SA Anna Kubasiak

SO del. Ewa Stryczyńska (spr.)

Protokolant: st.sekr.sądowy Aneta Wąsowicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 listopada 2014 r. w W.

sprawy R. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

o wypłatę zawieszanej emerytury

w przedmiocie skargi R. B. o wznowienie postępowania w sprawie o sygn. XIV U 2886/11, zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych z dnia 6 marca 2012 r.

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 11 lipca 2013 r. sygn. akt XIV U 524/13

I. oddala apelację;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. na rzecz R. B. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt III AUa 2358/13

UZASADNIENIE

R. B. w dniu 20 lutego 2013r. wniósł skargę o wznowienie postępowania sądowego zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 6 marca 2012r. w sprawie o wznowienie wypłaty emerytury o sygn. akt: XIV U 2886/11 Sądu Okręgowego w Warszawie oraz o uchylenie decyzji ZUS zawieszającej prawo do świadczenia emerytalnego i zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu stanowiska skarżący wskazał, że podstawą skargi jest treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012r.

Organ rentowy nie ustosunkował się do skargi.

Wyrokiem wydanym 11 lipca 2013 r. Sąd Okręgowy w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych wznowił postępowanie w sprawie o sygn.akt XIV U 2886/11 i zmienił wyrok Sądu

Okręgowego w Warszawie z 6 marca 2012r. oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. z 10 października 2011r. przyznając R. B. prawo do wypłaty emerytury począwszy od 1 października 2011r.

Podstawą rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego były następujące ustalenia faktyczne: Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. decyzją z 19 czerwca 2009r. przyznał ubezpieczonemu R. B. (ur. (...)) emeryturę od 1 czerwca 2009r. Kolejnymi decyzjami dokonano przeliczenia i waloryzacji emerytury. R. B. nadal pozostawał w zatrudnieniu u pracodawcy, u którego był zatrudniony przed przyznaniem prawa do emerytury.

Decyzją z 10 października 2011r. organ rentowy wstrzymał wypłatę emerytury od 1 października 2012r. zgodnie z art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U Nr 257, poz. 1726). W uzasadnieniu organ wskazał, że wypłata emerytury podlega zawieszeniu, gdyż zainteresowany kontynuuje zatrudnienie. Organ podał, że w celu podjęcia wypłaty emerytury należy przedłożyć w oddziale ZUS świadectwo pracy lub zaświadczenie potwierdzające fakt rozwiązania stosunku pracy z każdym pracodawcą, na rzecz którego praca była wykonywana bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł R. B..

Wyrokiem z 6 marca 2012r., sygn. akt XIV U 2886/11 Sąd Okręgowy w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Sąd wskazał dalej, że Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r. orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.), dodanym przez art. 6 pkt. 2 ustawy z 16 grudnia 2010r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Uwzględniając powyższe Sąd Okręgowy uznał, że skarga o wznowienie postępowania, złożona przez R. B. jest dopuszczalna i zasadna. Sąd podniósł, że zgodnie z art. 401¹ k. p. c. można żądać wznowienia postępowania w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. W świetle art. 407 § 2 k. p. c. w sytuacji określonej w art. 401¹ k.p.c. skargę o wznowienie wnosi się w terminie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Skarga wnioskodawcy została wniesiona w wymaganym terminie, jak również została wskazana podstawa warunkująca jej dopuszczalność - wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012r. sygn. akt K 2/12, który uznał art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, za niekonstytucyjny.

Sąd Okręgowy wskazał, że w myśl art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, o której mowa w art. 6 oraz ustawy, o której mowa w art. 18 (ustawa o emeryturach kapitałowych), w brzmieniu nadanym ustawą, stosowano, począwszy od 1 października 2011r. Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw weszła w życie 1 stycznia 2011r. Na tej podstawie pozwany organ rentowy wydał decyzję zaskarżoną w sprawie XIV U 2886/11, mając na uwadze fakt, że skarżący nie rozwiązał wiążącego go stosunku pracy.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 13 listopada 2012r. sygn. akt K 2/12 uznał, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt. 2 ustawy z 16 grudnia 2010r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1

stycznia 2011r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W uzasadnieniu tegoż wyroku Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010r. spowodowało, że osoby, które już skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009r. do 31 grudnia 2010r. musiały na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010r. w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, poddać się nowej, mniej korzystnej dla nich treści ryzyka emerytalnego.

Trybunał wskazał, że zgodnie z art. 65 ust. 5 Konstytucji władze publiczne mają obowiązek prowadzenia polityki zmierzającej do pełnego produktywnego zatrudnienia poprzez realizowanie programów zwalczania bezrobocia, w tym organizowania i wspierania poradnictwa i szkolenia zawodowego oraz robót publicznych i prac interwencyjnych. Zawarte w końcowej części tego przepisu wyliczenie sposobów zwalczania bezrobocia ma jedynie charakter przykładowy, co oznacza, że władze publiczne mogą realizować politykę zmierzającą do pełnego produktywnego zatrudnienia także w inny sposób. Należy jednak podkreślić, że sposobem zwalczania bezrobocia nie może być korzystanie przez obywateli z prawa do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego. Art. 67 ust. 1 Konstytucji, który to ostatnie prawo statuuje, nie ma charakteru instrumentalnego względem art. 65 ust. 5 Konstytucji. Są to bowiem dwa autonomiczne przepisy, które nie pozostają względem siebie w stosunku bezpośredniej zależności. W przeciwnym razie należałoby dojść do wniosku, że ciężar realizacji polityki zmierzającej do pełnego produktywnego zatrudnienia władze publiczne mogą przerzucić na obywateli, uzależniając od ich przechodzenia na emeryturę rezultaty walki z bezrobociem. Tymczasem z treści art. 67 ust. 1 Konstytucji wynika, że prawo do zabezpieczenia społecznego jest gwarantowane obywatelowi po osiągnięciu wieku emerytalnego. To ustawodawca - zgodnie z tym przepisem - określa zakres i formy zabezpieczenia społecznego, co nie oznacza jednak, że może to czynić w sposób całkowicie dowolny. Jeżeli zatem ustawodawca najpierw (tj. do 31 grudnia 2010r.) uzależnia nabycie prawa do emerytury od osiągnięcia wieku emerytalnego oraz posiadania odpowiedniego stażu ubezpieczeniowego, a następnie (tj. od 1 stycznia 2011r.) formułuje nowy warunek w postaci rozwiązania stosunku pracy, to warunku tego nie może odnosić do ubezpieczonych, którzy prawo do emerytury uzyskali przed 1 stycznia 2011 r., choćby nawet uzasadniał to potrzebą walki z bezrobociem. Oznaczałoby to bowiem, zdaniem Trybunału, możliwość podporządkowania nabytego i realizowanego przez obywateli prawa konstytucyjnego, w tym wypadku prawa do zabezpieczenia społecznego (art. 67 ust. 1 Konstytucji), potrzebom prowadzonej przez władze publiczne polityki zmierzającej do pełnego produktywnego zatrudnienia (art. 65 ust. 5 Konstytucji). Taka relacja między tymi dwoma przepisami jednak nie zachodzi.

Oceniając przedstawioną wyżej sytuację osób, które nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., z punktu widzenia zasady ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz bezpieczeństwa prawnego obywateli, Trybunał doszedł do wniosku, że gdyby w momencie przejścia na emeryturę osoby te wiedziały, iż będą musiały przerwać zatrudnienie, aby uzyskać świadczenie emerytalne, to w chwili osiągnięcia wieku emerytalnego zrezygnowałyby ze złożenia wniosku o ustalenie prawa do emerytury i kontynuowałyby zatrudnienie. Korzystniejsze dla nich byłoby bowiem uzyskiwanie wysokiego dochodu ze stosunku pracy niż dużo niższego świadczenia emerytalnego.

Trybunał podkreślił, że działając w zaufaniu do państwa i stanowionego przez nie prawa, ubezpieczeni podjęli w przeszłości decyzję co do przejścia na emeryturę. Gdyby wiedzieli, że nastąpi zmiana stanu prawnego, uzależniająca realizację prawa do świadczenia emerytalnego od uprzedniego rozwiązania stosunku pracy, ich decyzja mogła być inna, bo z perspektywy dokonanej nowelizacji ustawy o emeryturach i rentach z FUS i objęcia nią także tych osób, okazała się dla nich niekorzystna.

Decyzja o przejściu na emeryturę jest podejmowana przez ubezpieczonego raz na całe życie. Znając warunki, jakie będzie musiał spełnić, aby zrealizować nabyte prawo - w tym wypadku rozwiązanie stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - ma on szansę się do nich przygotować. Może zatem odpowiednio ułożyć stosunki ze swoim dotychczasowym pracodawcą, ewentualnie poszukać pracodawcy, który zgodzi się rozwiązać z nim stosunek pracy, po czym ponownie go nawiązać. Osoby, które przeszły na emeryturę w latach 2009 - 2010 bez konieczności

rozwiązywania stosunków pracy, w związku z decyzją ustawodawcy o objęciu ich tym obowiązkiem, nie miały takiej możliwości. Oczywiście mogły rozwiązać stosunek pracy, po czym ponownie go nawiązać, jednak przy obecnych realiach rynku pracy i specyfice naboru w niektórych zawodach (np. urzędnicy państwowi, samorządowi czy korpus służby cywilnej) było to niezmiernie trudne, a w niektórych wypadkach wręcz niemożliwe. Nie bez znaczenia są w tym kontekście także mniejsze możliwości adaptacyjne tych osób do zmienionej sytuacji na rynku pracy i ich mniejsza konkurencyjność na tym polu.

Zdaniem Trybunału dokonana przez ustawodawcę zmiana, polegająca na dodaniu do ustawy o emeryturach i rentach z FUS art. 103a, dotyczy niezwykle ważnej z punktu widzenia nabycia prawa do emerytury kwestii, jaką jest treść ryzyka emerytalnego. Określenie jego treści przez ustawodawcę jest dla adresatów takiej regulacji informacją, jakie warunki muszą spełnić, żeby zrealizować swoje prawo do świadczenia emerytalnego. W tym kontekście, jeśli ubezpieczony już raz te warunki skutecznie spełnił (na gruncie rozpatrywanej sprawy - osiągnął wiek emerytalny i odpowiedni staż pracy - bo taka była treść ryzyka emerytalnego dla osób, które przeszły na emeryturę w okresie od 8 stycznia 2009r. do 31 grudnia 2010r.), to niedopuszczalne jest - z punktu widzenia zasady ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa - nakazanie mu zastosowania się do nowej treści ryzyka, czyli nakazanie mu ponownego zrealizowania już raz skutecznie zrealizowanego prawa do emerytury. Osoby, o których mowa, podjęły decyzję o przejściu na emeryturę, nie mogąc przewidzieć, że przepisy zmienią się na ich niekorzyść. W przeciwnym wypadku nie składałyby one wniosku o ustalenie prawa do świadczenia emerytalnego, bo korzystniejsze byłoby dla nich pobieranie wynagrodzenia niż emerytury, o którą wystąpiłyby po ustaniu zatrudnienia i która wówczas byłaby wyższa niż ta wyliczona w chwili, gdy złożyły wniosek po osiągnięciu wieku emerytalnego." (z uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012r., sygn. akt K 2/12).

Sąd Okręgowy podzielił powyższe konstatacje i stwierdził, że mają one zastosowanie w niniejszej sprawie. Z tych względów zaskarżoną decyzję organu rentowego, jak i wyrok w sprawie XIV U 2886/11 uznał za błędne, ze względu na fakt, iż zostały wydane na podstawie przepisów prawa niezgodnych z Konstytucją.

Sąd podkreślił, że w świetle art. 190 ust. 1 Konstytucji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Sąd stwierdził także, że utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją oznacza, że przepis ten nie może być stosowany, poczynając od daty jego uchwalenia. Wyrok Trybunału ma skutki retroaktywne, a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu.

Sąd Okręgowy stwierdził, że art. 28 cyt. ustawy uchwalony został w dniu 16 grudnia 2012r., a zatem od tej daty został usunięty z porządku prawnego, z powodu jego niezgodności z art. 2 Konstytucji, ale tylko w stosunku do osób, które nabyły prawo do emerytury w przedziale czasowym od 8 stycznia 2009r. do 31 grudnia 2010r. - bez konieczności rozwiązywania stosunku pracy. A zatem w stosunku do ubezpieczonych objętych rozstrzygnięciem Trybunału należy dokonać rekonstrukcji stanu prawnego, powracając do stanu jaki obowiązywał zanim do ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych został dodany art. 103a. Zanim bowiem wprowadzono ten przepis nie istniał wymóg rozwiązania stosunku pracy celem realizacji prawa do emerytury. Ustawą z 21 listopada 2008r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr 228, poz. 1507 ze zm.) uchylony został z dniem 8 stycznia 2009 r. ust. 2a art. 103 cyt. ustawy o emeryturach i rentach z FUS (art. 37 pkt. 5 lit. b cyt. ustawy). W myśl tego przepisu prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Od dnia 1 stycznia 2011 r. przepis ten ponownie został wprowadzony do ustawy o emeryturach i rentach z FUS jako art. 103a - z mocy art. 6 pkt. 2 w zw. z art. 30 cyt. ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych (...). Ubezpieczonym, którzy nabyli prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009r. do 31 grudnia 2010r. była wypłacana emerytura, mimo kontynuowania zatrudnienia u pracodawcy, na rzecz którego wykonywali je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, gdyż nie obowiązywały w tym zakresie żadne ograniczenia. Stwierdzić zatem należy, że w

związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego prawo do wypłaty emerytury dla tej grupy ubezpieczonych zostało zachowane.

Z mocy art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych (...) przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS znajdował zastosowanie do emerytur przyznanych przed dniem jego wejścia w życie - poczynając od 1 października 2011r., dlatego też od tej daty organ rentowy wstrzymał wnioskodawcy wypłatę emerytury. W ocenie Sądu Okręgowego od tej właśnie daty R. B. zachował prawo do wypłaty emerytury.

Mając powyższe na uwadze, uwzględniając skargę o wznowienie postępowania, Sąd Okręgowy na mocy art. 412 § 2 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i ustalił wnioskodawcy prawo do wypłaty emerytury od 1 października 2011r.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy zaskarżając wyrok w części w jakiej przyznaje R. B. prawo do wypłaty emerytury za okres od 1 października 2011r. do 21 listopada 2012r. zarzucając naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011r. Nr291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r. Nr 153 poz. 1227 ze zm.) i w związku z art. 190 ust. 3 Konstytucji polegającą na przyjęciu, że art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010r. w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie mogły być zastosowane przed dniem 22 listopada 2012r.

Wskazując na powyższe zarzuty, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części poprzez oddalenie odwołania w części dotyczącej wypłaty emerytury za okres od 1 października 2011r. do 21 listopada 2012r. ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpatrzenia.

W uzasadnieniu skarżący zauważył, że zgodnie z regulacją zawartą w art. 190 ust. 1 Konstytucji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego faktycznie mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Zdaniem apelującego jednak jako początek obowiązywania orzeczenia w art. 190 ust. 3 Konstytucji wskazano jego ogłoszenie. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego stwierdzające niezgodność danego przepisu z Konstytucją wywiera skutki prawne od dnia ogłoszenia (art. 190 ust. 3), a więc na przyszłość. Zasadniczo orzeczenie to nie ma mocy wstecznej i nie odnosi się do kwestii obowiązywania tego przepisu w okresie od dnia jego wejścia w życie do dnia ogłoszenia w Dzienniku Ustaw wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Z brzmienia art. 190 Konstytucji nie można wyprowadzić tezy, że Trybunał Konstytucyjny posiada kompetencję, aby odwrócić akt wejścia w życie ustawy oraz znieść wywołane przez to zdarzenie i fakt późniejszego obowiązywania ustawy skutki prawne.

W ocenie apelującego w wyroku z 13 listopada 2012r. Trybunał określił jego skutki stwierdzając, że „z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw traci moc art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010r. w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Znaczy to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie ma zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r.” Po analizie tej części wyroku pozwany zauważył, że Trybunał Konstytucyjny określa jedynie przyszłe skutki wyroku. Kierując się tymi wytycznymi Zakład Ubezpieczeń Społecznych podejmuje wypłatę zawieszonych świadczeń od daty złożenia wniosku, jednak nie wcześniej niż od daty ogłoszenia powyższego wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik odwołującego się wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie od organu na rzecz odwołującego się kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego, jako bezzasadna, podlega oddaleniu w całości.

Na wstępie wskazać należy, że poczynione w niniejszej sprawie przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne, jako prawidłowe i wyczerpujące Sąd Apelacyjny przyjmuje za podstawę także własnego rozstrzygnięcia, nie dostrzegając jednocześnie potrzeby uzupełniania zebranych na etapie postępowania pierwszo instancyjnego, dowodów.

Odnosząc się do zakresu zaskarżenia wyroku apelacją, wskazać należy, że Sąd Okręgowy trafnie ustalił, że prawo do wypłaty emerytury przysługuje R. B. od dnia wstrzymania tj. od 1 października 2011r. do dnia podjęcia wypłaty tj. do 21 listopada 2012r.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie jest kwestia czasowego zakresu obowiązywania wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012r. wydanego w sprawie o sygn.akt K 2/12 (Dz. U. z 2012r. poz. 1285), a w szczególności okoliczność, czy ów wyrok wywołuje skutki prawne z mocą wsteczną (ex tunc), czy też działa wyłącznie na przyszłość (ex nunc) poczynając od dnia jego ogłoszenia. Trzeba wskazać, że poza sporem pozostawała okoliczność, że ubezpieczony R. B. należy do kręgu osób, których wymieniony wyrok Trybunału Konstytucyjnego dotyczy, albowiem nabył on prawo do emerytury począwszy od dnia 1 marca 2009r. (vide: decyzja ZUS z dnia 20 marca 2009r. – k. 62-63 akt emerytalnych), czyli w okresie wskazanym w punkcie 9 uzasadnienia w/w orzeczenia Trybunału tzn. w przedziale czasowym od dnia 8 stycznia 2009r. do dnia 31 grudnia 2010r.

Bezspornie wyrokiem z 13 listopada 2012 r., w sprawie o sygn. akt K 2/12, ogłoszonym w Dzienniku Ustaw z dnia 22 listopada 2012 r. (poz. 1285), Trybunał Konstytucyjny orzekł, że „art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.”

W uzasadnieniu wyroku Trybunał Konstytucyjny określił jego skutki podając, że: „z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw utraci moc art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010r. w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Znaczy to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009r. do 31 grudnia 2010r. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 1 stycznia 2011r.”

Należy podkreślić, że bezpośrednim skutkiem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego jest utrata mocy obowiązującej przepisów uznanych za niezgodne z Konstytucją. Przepisy tracą moc w dniu ogłoszenia orzeczenia Trybunału w Dzienniku Ustaw lub w innym terminie określonym przez Trybunał. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego dotyczący art. 28 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r. w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zakresie, w jakim przepisy te przewidują stosowanie rozwiązania z art. 103a tej ostatniej ustawy do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, ogłoszony został w dniu 22 listopada 2012 r., a więc z tym dniem nastąpiła utrata mocy obowiązującej objętych nim przepisów w stosunku do określonej grupy podmiotów.

W ocenie Sądu Apelacyjnego orzekającego w niniejszej sprawie, wyrok Trybunału Konstytucyjnego wydany w sprawie o sygn. akt K 2/12, na który w podstawie skargi o wznowienie postępowania, powołał się R. B. ma moc wsteczną i wywołuje skutki prawne już od 1 października 2011r. W tym zakresie Sąd Apelacyjny podziela w całej rozciągłości poglądy i argumentację zawartą w rozważaniach Sądu pierwszej instancji, zatem nie ma konieczności powtarzania zawartych w tym uzasadnieniu argumentów prawnych, które Sąd odwoławczy przyjmuje za własne, a jedynie ich uzupełnienia.

Należy podkreślić, że skuteczność *ex tunc* wskazanego wyżej orzeczenia Trybunału nie narusza zasady ochrony praw nabytych, a wręcz przeciwnie – pozwala na ochronę tych praw, prowadzi bowiem do reaktywacji prawa do otrzymywania emerytury, której wypłata była zawieszona na mocy przepisu uznanego następnie przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Ustawą Zasadniczą. Podkreślić należy, że z powołanej sentencji wyroku Trybunału nie wynika, aby przedmiotowe orzeczenie miało działać jedynie na przyszłość. W tym stanie rzeczy w niniejszej sprawie brak było podstaw do zmiany zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego, albowiem organ rentowy powinien był wznowić wypłatę emerytury na rzecz ubezpieczonego już od dnia, od którego wypłata tego świadczenia została zawieszona – czyli począwszy od 1 października 2011r. Skoro bowiem przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 257, poz. 1726) utracił moc obowiązującą w zakresie, w jakim znajdował zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy – jako niezgodny z Konstytucją RP, to znaczy, że należy wrócić w pełni do stanu prawnego, który obowiązywał przed wprowadzeniem wymienionego wyżej przepisu do polskiego porządku prawnego.

Skoro zaś wymieniony przepis stanowił podstawę zawieszenia wypłaty emerytury od 1 października 2011r. począwszy, to utrata jego mocy obowiązującej pociąga za sobą konieczność wznowienia wypłaty świadczenia emerytalnego od tej właśnie daty. Zachodzi bowiem konieczność uchylecia wszelkich skutków prawnych obowiązywania przepisu, który został uznany za niezgodny z Konstytucją RP wyrokiem Trybunału wydanym w sprawie o sygn.akt K 2/12 – i to już od pierwszego dnia, w którym ów przepis zaczął funkcjonować tzn. od dnia, w którym przepis ten zaczął skutkować zawieszaniem wypłaty emerytur, czyli od 1 października 2011r. począwszy. Należy więc zapewnić ubezpieczonemu R. B. odzyskanie pełni praw do świadczenia emerytalnego od momentu wstrzymania jego wypłaty.

W tym stanie rzeczy za bezzasadne należy uznać podniesione w apelacji zarzuty naruszenia wymienionych przepisów ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2013r. poz. 1442 ze zm.) oraz 401¹ k.p.c. Wszystkie zarzuty podniesione przez apelujący organ rentowy służyć mają wykazaniu, że w/w wyrok Trybunału Konstytucyjnego wywołuje skutki prawne jedynie na przyszłość (*ex nunc*), tzn. dopiero od daty publikacji tego orzeczenia w Dzienniku Ustaw, co nastąpiło w dniu 22 listopada 2012r. Powołując się na te zarzuty skarżący wyraził w apelacji stanowisko, że brak było podstaw do wznowiania postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z 6 marca 2012r., a także podjęcia wypłaty emerytury należnej wnioskodawcy od 1 października 2011r. Tego jednak stanowiska Sąd Apelacyjny nie podziela.

Mając zatem na uwadze treść i zakres apelacji, rozstrzygnięcia wymagał zakres skutków derogacyjnych niezgodnego z Konstytucją przepisu, a w szczególności czy niezgodny z Konstytucją przepis, traci moc *ex tunc* tj. od początku jego wejścia w życie, czy też *ex nunc*, a więc od momentu stwierdzenia jego niezgodności z Konstytucją.

Zagadnienie skuteczności wyroków Trybunału Konstytucyjnego należy do kwestii skomplikowanych i mogących budzić wątpliwości, tak w doktrynie, jak też judykaturze.

Jak wynika z analizy wyroku Trybunału Konstytucyjnego wydanego w sprawie o sygn.akt K 2/12 utrata mocy obowiązującej niezgodnego z Konstytucją przepisu nie została odroczone w czasie, a zatem rozważenia wymaga, czy w takim razie należy automatycznie stwierdzić utratę mocy obowiązującej przepisu ze skutkiem *ex tunc*.

W doktrynie ukształtowały się dwa przeciwstawne stanowiska. Pierwsze reprezentuje pogląd znajdujący oparcie w założeniu wynikającym z treści art. 190 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którym orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Skoro więc przepis traci moc z określoną datą, to znaczy, że do tego czasu wywiera skutki prawne. Takie stanowisko reprezentuje apelujący.

Z drugiej strony istnieje ugruntowane stanowisko, z którego wynika, że przepis traci swój byt *ex tunc*, a więc od początku jego obowiązywania. Ma to miejsce w sytuacji, gdy sam tryb uchwalania ustawy był wadliwy.

W tym miejscu trzeba zwrócić uwagę na treść uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. w sprawie o sygn.akt K 2/12. Trybunał zauważył wszakże, że w toku prac legislacyjnych pierwotnie nowelizacja miała obejmować osoby przechodzące na wcześniejszą emeryturę. Z uwagi jednakże na zmianę zakresu zastosowania nowelizacji zostały podniesione uwagi krytyczne odnośnie zgodności z Konstytucją tego rozwiązania, wobec czego nowelizacja objęła osoby, które uzyskały prawo do emerytury bez konieczności rozwiązania stosunku pracy.

Trzeba także zauważyć, że nie tylko doktryna, lecz także orzecznictwo Sądu Najwyższego formułuje stanowisko zmierzające w kierunku niestosowania przepisu niekonstytucyjnego do stanów faktycznych, w których formalnie nie dokonano jeszcze derogacji. Na poparcie tej tezy można odwołać się do motywów postanowienia Sądu Najwyższego z 7 grudnia 2000r. (w sprawie sygn. III ZP 27/00, OSNP 2001/10/331), zgodnie z którym akt normatywny uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą nie powinien być stosowany przez sąd także w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału.

Podobny pogląd wypowiedział Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 5 września 2001r. (w sprawie o sygn.akt II UKN 542/00, OSNP 2003/11/276), stwierdzając że sąd drugiej instancji, który rozstrzyga sprawę po stwierdzeniu niezgodności przepisu ustawy z Konstytucją, nie może pominąć stanowiska Trybunału Konstytucyjnego i oddalić apelacji od wyroku, który został wydany przez sąd pierwszej instancji na podstawie przepisu niezgodnego z Konstytucją.

W kolejnym wyroku z 12 czerwca 2002r. (sygn.akt II UKN 281/01), Sąd Najwyższy zaprezentował stanowisko, że nie jest usprawiedliwioną podstawą kasacji zarzut zaniechania zastosowania obowiązującego w dacie wyrokowania przepisu ustawy, który następnie został uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją.

Orzecznictwo Sądu Najwyższego co do tego, że przy rozpoznawaniu środka odwoławczego sądy nie powinny stosować przepisu prawa, który został uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, jest jednolite. Zaprezentowana linia orzecznictwa Sądu Najwyższego jest w tej kwestii stabilna i prowadzi do wniosku, że utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją co do zasady oznacza, że przepis ten nie może być stosowany poczynając od daty jego uchwalenia. Wyrok Trybunału ma generalnie skutki retroaktywne, a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z 21 listopada 2008r., V CO 43/08, LEX nr 564856; wyrok Sądu Najwyższego z 21 listopada 2006r., II PK 42/06, LEX nr 950622; także wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 15 listopada 2006r., Lex 318307; wyrok Sądu Najwyższego z 10 listopada 1999r., I CKN 204/98, OSNC 2000, Nr 5, poz. 94; wyrok Sądu Najwyższego z 16 grudnia 1999r., II CKN 632/98, nie publ.).

Nie można pominąć, że w motywach postanowienia z 13 stycznia 2009r. (w sprawie o sygn.akt II Po 8/08) Sąd Najwyższy wyraził stanowisko, że po wznowieniu postępowania na podstawie art. 401¹ k.p.c., Sąd stwierdzając, że orzeczenie wydane zostało na podstawie obowiązującego aktu prawnego, ma jednocześnie przesłankę do innego rozstrzygnięcia sprawy, uznając, że choć akt ten obowiązywał, to nie powinien być zostać w sprawie zastosowany, co okazało się dopiero po orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego (LEX nr 738350). W uzasadnieniu Sąd Najwyższy wskazał, że akt normatywny uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą, nie powinien być stosowany przez Sąd w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału.

Przyjęcie rozumowania odmiennego sprowadza się do konieczności formułowania podstawy prawnej wyroku na podstawie niezgodnego z Konstytucją przepisu ustawy wprowadzającej w życie obowiązek wstrzymania emerytury w stosunku do osoby, która nie rozwiązała stosunku pracy. Niezgodność z Konstytucją przepisu ustawowego z istoty rzeczy jest stwierdzana po okresie jego obowiązywania, w sytuacji w której regulacja wywarła już negatywny skutek w sferze praw jednostki. Nie można wszakże podzielić uprawnienia skarżącej do emerytury na okres do dnia ogłoszenia wyroku przez Trybunał Konstytucyjny poprzez uznanie wstrzymania wypłaty świadczenia za zasadne i po dniu ogłoszenia wyroku Trybunału, kiedy nastąpiło wznowienie wypłaty świadczenia. Warto w tym miejscu podkreślić, że wznowienie prawa do wypłaty świadczenia nie wymaga od sądu stwierdzenia zaistnienia szczególnych

przesłanek, lecz stwierdzenia jedynie faktu bezpodstawnego wstrzymania prawa do świadczenia. W konsekwencji odwołująca ma prawo do uzyskania świadczenia, które zostało jej wstrzymane w sposób niezgodny z prawem. Skutek retroaktywny orzeczeń Trybunału powinien w szczególności dotyczyć sytuacji, gdy wykonanie wyroku nie wymaga zmian legislacyjnych.

Rozstrzygając sporne zagadnienie wypada też zauważyć, że na tle stanów faktycznych wywołanych orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012r. (w sprawie o sygn. K 2/12), zapadło już szereg orzeczeń wskazujących jednoznacznie na utrwalenie się stanowiska o retroaktywnym skutku wyroku Trybunału (por. wyrok SN z 14 kwietnia 2014r., II UK 439/13, LEX nr 1458716; wyrok SN z 12 marca 2014r., II UK 358/13, LEX nr 1444458; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 20 lutego 2014r., III AUa 1303/13, LEX nr 1454582; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 5 lutego 2014r., III AUa 604/13, LEX nr 1428162; wyrok SN z 23 października 2013r., I UK 122/13, LEX nr 1402594).

Taka wykładnia pozostaje również spójna z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, który prawo do emerytury uznaje za mienie (prawo własności) podlegające ochronie z art. 1 Protokołu Nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonego w dniu 20 marca 1952 r. w P. (Dz. U. z 1995 r. Nr 36, poz. 175). Stąd ingerencja w to prawo choć dopuszczalna musi mieć charakter wyjątkowy, być przewidziana przez ustawę, pozostawać w zgodzie z ogólnymi zasadami prawa międzynarodowego i leżeć w interesie publicznym.

Sąd pierwszej instancji badając skutki derogacyjne niekonstytucyjnego art. 28 powołanej wyżej ustawy, miał zatem słusznie na uwadze stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy w niniejszym postępowaniu.

Konsekwencją powyższych rozważań, jest przyjęcie, że wobec ubezpieczonego nie jest dopuszczalne, poczynając od dnia 1 października 2011 r., uzależnienie dalszej realizacji jego prawa do wypłaty emerytury od uprzedniego rozwiązania stosunku pracy. W stosunku do ubezpieczonego nie ma bowiem zastosowania art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zatem wypłata emerytury powinna być kontynuowana od dnia wstrzymania tj. od 1 października 2011r. do 21 listopada 2012r.

Reasumując powyższe rozważania, stwierdzenie przez Trybunał Konstytucyjny niezgodności z Konstytucją art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych prowadzi do derogacji uznanych za niezgodne z Konstytucją przepisów ze skutkiem ex tunc.

Mając na uwadze całość zaprezentowanej powyżej argumentacji Sąd Apelacyjny orzekł o oddaleniu apelacji pozwanej jako bezzasadnej - na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd orzekł na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. stosownie do zasady odpowiedzialności za wynik procesu i stawek minimalnych przewidzianych w § 12 ust.1 pkt. 2 i ust. 2 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013r. poz. 490).